

ру цілей та можливостей в галузі енергетичного машинобудування, яка полегшить прийняття управлінських рішень, виокремить перспективні напрямки розвитку інновацій в енергетичному машинобудуванні, які потребують інвестицій, що сприятиме динамічному розвитку галузі та підвищенню конкурентоспроможності.

Таким чином, у роботі наведено основні чинники, що перешкоджають інноваційній діяльності, визначено фактори, які впливають на інноваційний розвиток галузі енергетичного машинобудування. Наведено пропозиції вчених щодо активізації інноваційної діяльності. Але слід зазначити що питання пошуку шляхів покращення інноваційної діяльності галузі енергетичного машинобудування є відкритим, і потребує подальшого дослідження.

Список літератури: 1. Казарєзов А.Я., Копієвська М.М. Сучасні питання інноваційної діяльності підприємств України // Економіка. Наукові праці. – 2008 – Том 99. Випуск 86 сс. 85-90. 2. Кіктенко О.В. Формування передумов реалізації переваг інноваційної діяльності // Економіка і держава. – 2007. – № 3 – Сс. 67-70. 3. Говоруха Ж.А. Питання розвитку інноваційної діяльності підприємств України // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 8 – С. 107-115. 4. Андросук Г. Зарубежний опыт стимулирования инновационной деятельности // Бизнес-информ. – 1996. – № 1. – С. 19-21. 5. Міністерство палива та енергетики України. Енергетична стратегія України на період до 2030 року та подальшу перспективу. 2003 6. Богма О.С. Визначення проблем та перспектив розвитку вітчизняних підприємств енергетичного машинобудування // <http://www.nbu.gov.ua/portal/>. 7. А.В. Дуб, С.А. Шашнов. Инновационные приоритеты в энергетическом машиностроении: опыт отраслевого Форсайта. Форсайт – №3(3) – 2007. 8. Ю.М. Мацевитий, А.К. Шидловський. Напрями розвитку електроенергетики та енергомашинобудування // Вісник НАН України – №2 – 2006

Надійшла до редколегії 19.10.2011

УДК 330.101.5

І.М. КОЛЕСНІЧЕНКО, канд. екон .наук, доцент, ХНЕУ, Харків,
К.В. КОВАЛЬОВА, студентка, ХНЕУ, Харків.

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ СКЛАДОВІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ

Визначено інституціональні складові розвитку фінансово-кредитної системи. Розкрито сутність інституціонального середовища фінансового сектора. З'ясовано основні інституціональні чинники розвитку фінансово-кредитної системи.

Выявлено составляющие институциональной структуры финансово-кредитной системы. Раскрыта сущность институциональной среды финансового сектора. Определены основные институциональные факторы развития финансово-кредитной системы.

It had been identified the components of the institutional structure of the financial and credit system. It had been revealed the essence of the institutional environment of the financial sector. It had been identifies the key institutional factors of financial and credit system development.

Вступ. Сучасний стан світової фінансово-кредитної системи ставить нові завдання перед кожною державою, суспільством та, перш за все, перед науковою спільнотою. Кризова ситуація вимагає визначення шляхів її подолання та забезпечення подальшого розвитку фінансово-кредитної системи, що, у свою чергу, неможливо без нової якості управління останньою. Вирішення цих проблем, на наш погляд, пов'язане з використанням здобутків сучасної інституціональної теорії. І це не випадково. Оскільки поведінка економічних суб'єктів формується переважно інституціональним середовищем, а розвиток економічної та, зокрема, фінансово-кредитної систем значною мірою залежить від нормативно-правових та інших інституціональних складових.

Постановка завдання. Вагомий внесок у розвиток інституціональних ідей зробили М. Вебер, Т. Веблен, Дж. Бьюкенен, О. Вільямсон, Л. Девіс, Т. Еггертсон, Р. Коуз, Д. Норт, Дж. Окслі, Дж. Ходжсон та інші.

Аналізу інституціонального середовища в перехідній економіці присвячені дослідження таких закордонних учених, як А. Аслунда, В. Вольчик, М. Дерябіної, Р. Капелюшнікова, С. Кірдіної, Г. Клейнера, Я. Корнаї, Я. Кузьміна, Ю. Латова, Р. Нурєєва, А. Олейника, В. Полтеровича, В. Радаєва, А. Скоробогатова, В. Тамбовцева, А. Шастітка та інших.

Певним питанням розвитку фінансової системи та її інфраструктури присвячені праці багатьох українських учених. Серед них: О.І. Барановський, Н.М. Внукова, П.І. Гайдучий, А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, А.О. Задоя, К.Ф. Ковальчук, В.П. Кудряшов, В.Д. Лагутін, Т.І. Лепейко, З.О. Луцишин, І.О. Лютий, І.І. Пузанов, А.П. Рум'янцев, В.М. Соболев, А.А. Ткач, Ю.М. Уманцев, А.С. Філіпенко, А.А. Чухно, В.В. Юрчишин та ін.

Аналіз джерел з теми дослідження показав, що незважаючи на велику кількість публікацій, можливості інституціонального підходу щодо проблеми управління розвитком фінансово-кредитної системи вченими-економістами використані поки що недостатньо.

Тому метою статті є визначення інституціональних складових розвитку фінансово-кредитної системи. Для досягнення поставленої мети були виконані такі завдання: розкрито сутність інституціонального середовища фінансового сектора економіки; з'ясовано основні інституціональні чинники розвитку фінансово-кредитної системи.

Результати. Інституціональні аспекти виступають ключовою ланкою концепції державного управління розвитком фінансово-кредитної системи на сучасному етапі. Особлива увага приділяється створенню та всебічному розвитку інституціональної інфраструктури та інституціонального середовища, в якому діють суб'єкти фінансово-кредитної системи.

До складових інституціонального середовища, як правило, відносять:

- неформальні – наслідувані генетично, надбані, що передаються через культуру, освіта і грамотність, дорослого населення, релігія, соціальна адаптація, населення, професійна самосвідомість, господарська етика, тривалість життя;
- політичні – якість державних інститутів, нормативно-правова база у сфері фінансового сектора, контроль над дотриманням правил, введення санкцій щодо фінансових інститутів, що не дотримуються правил, свобода ведення бізнесу, ступінь інтервенції держави у фінансовий сектор, прозорість дій уряду, право власності;
- економічні правила та норми – ефективність банківської системи, рівень розвитку технологій, податкова політика, рівень розвитку корупції, рівень зарплат і цін, торговельна і біржова політика, монетарна політика, рівень грошових потоків та іноземних інвестицій, тіньовий сектор, частка країни у глобальному притоку прямих інвестицій, частка країни у глобальному ВВП. Останні два формують саме інституціональну складову фінансового сектора.

Згідно з Коваленко Ю.М., зовнішнє інституціональне середовище фінансового сектора та фінансово-кредитної системи зокрема формують такі інституції: інституція права – регламентує правові взаємовідносини у сфері фінансового сектора; інституція фінансового ринку – регламентує взаємодії, що виникають між агентами в процесі купівлі-продажу фінансових активів; інституція податків – визначає взаємовідносини між фінансовими інститутами і державою, що виникають за потреби сплати податків і зборів; інституція суспільного вибору – регулює процес прийняття макроекономічних рішень в умовах представницької демократії; інституція освіти – розглядається у якості антикризового фактора в сучасних умовах; інституція зовнішньоекономічних відносин – регулює процеси взаємодії фінансових інститутів усередині країни зі світовою фінансовою системою.

Цілком зрозуміло, що інституціональна складова розвитку фінансово-кредитної системи невід’ємна від розвитку формальних та неформальних форм організації й регулювання взаємовідносин між економічними агентами у фінансовій сфері, які безпосередньо впливають на характер механізму функціонування та процеси розвитку фінансово-кредитної системи. За методологією Д. Норта, інституціональна структура фінансово-кредитної системи складається з:

- офіційних (формальних) правил – з одного боку, політичних, економічних, що мають законодавче підґрунтя і необхідні для обмеження певних аспектів функціонування фінансово-кредитної системи, з другого, це – контракти, які конкретизують умови угод;
- неформальних норм – звичаї і кодекси поведінки, що спрямовані на координацію повторювальних взаємодій між учасниками фінансових відносин;
- механізмів забезпечення виконання фінансових контрактів і угод – вони узаконюються офіційними правилами і, таким чином, можуть трансформувати неформальні норми [1, с. 26].

Розгляд сутності інституціонального середовища фінансового сектора економіки був би неповним, якби ми не з’ясували виконувані ним функції. Згідно з [2, с. 96], до них належать:

- регулююча – забезпечення сталого функціонування фінансового сектора економіки через розробку нормативно-правової бази, що регламентує діяльність фінансових корпорацій, встановлення вимог і обмежень щодо їх діяльності;
- контролююча – проведення перевірок фінансових корпорацій з метою дотримання вимог чинного законодавства та запобігання виникненню кризових ситуацій в їх роботі;
- регламентуюча – формування структури і ієрархії управління у фінансовій установі, делегування повноважень певним категоріям працівників і визначення орієнтирів їх діяльності;
- інформаційна – надання домогосподарствам і корпораціям не фінансового сектора доступу до інформації щодо діяльності корпорацій фінансового сектора;

- захисна – забезпечення безпеки фінансової діяльності та захист інтересів інвесторів;

- стимулююча – стимулювання ефективної взаємодії фінансового сектора з іншими секторами економіки.

Стосовно функції формальних правил інституційного середовища взагалі, то вона може зводитись до проектування фінансового сектора, розвитку його окремих складових. Виконання цієї функції можливе лише за умов визначення оптимальних напрямів та інтенсивності державного управління. Тобто, якщо будуть виконуватися такі нові функції держави:

- функція гарантування інституціонального середовища – законодавча реформа, регулювання державного апарату, самообмеження держави, становлення громадянського суспільства;

- функція стратегічної участі у фінансових операціях – виконання функцій стратегічного інвестора, формування структури фінансового сектора;

- функція корегування функціонування фінансового сектора – надання фінансової підтримки, формування і розподіл державних інвестицій, проведення фінансової політики, встановлення санкцій.

Таким чином, формальні та неформальні норми створюють економічне та політичне середовище, яке, в свою чергу, стимулює або стримує розвиток фінансово-кредитної системи.

Закони, що регулюють діяльність фінансово-кредитної системи, є складовою правової системи країни, а тому, виходять за межі фінансово-кредитної системи. Проте, зміна законів, як правило, є наслідком зміни потреб, що висувуються з боку економічних суб'єктів до функцій фінансово-кредитної системи. Натомість неформальні регламентації і правила формують суспільно визнану сталу модель поведінки економічних суб'єктів, на основі якої відбувається дотримання, або недотримання умов обміну в процесі укладання й виконання фінансових угод [3, с. 33].

Механізм забезпечення чинності фінансових угод базується на загальній фінансовій інфраструктурі, яка розвивається на інституціональній основі. Як наслідок, сукупність організаційної структури фінансово-кредитної системи, фінансово-економічної політики уряду та інституціонального середовища фінансово-кредитної системи задають умови її функціонування та має осново-

положне значення для формування і характеристики розвитку системи, а також визначення основних важелів управлінського впливу [2, с. 94].

Фінансова інфраструктура є каталізатором ринкових трансформацій та механізмом що формує траєкторію економічного, соціального, політичного та, перш за все, фінансово-економічного розвитку, визначає його темп, передбачає можливі негативні зміни та наслідки [4, с. 39]. Вона являє собою оболонку, що оточує фінансові ринки і пронизує усю систему відносин, які виникають у їх межах.

Фінансова інфраструктура визначається, як сукупність інститутів та організацій, науково-методичних і кадрових елементів, що забезпечують неперервну, прозору й надійну основу функціонування фінансового ринку в його динамічному розвитку, переміщення та розподіл потоків капіталів між секторами, суб'єктами й об'єктами ринку [5, с. 139].

Висновки. Підсумовуючи маємо визнати, що, по-перше, державна політика забезпечення розвитку фінансово-кредитної системи має бути науково обґрунтованою, цілеспрямованою та виваженою. Такий підхід, на думку автора, забезпечить визначення стратегічних цілей та напрямів розвитку для кожного рівня системи.

По-друге, основними інституційними чинниками розвитку фінансово-кредитної системи є гармонійне поєднання формальних (економічних та політичних) і неформальних норм та правил, а також створення адекватної фінансової інфраструктури, на якій базується механізм забезпечення чинності фінансових угод і яка розвивається на інституціональній основі, та є, по суті, каталізатором економічних трансформацій та розвитку.

По-третє, сутність інституціонального середовища фінансового сектора виявляється у регулюванні, контролі, регламентації відносин між суб'єктами фінансово-кредитних відносин, та створенні умов доступу до інформації про стан фінансового ринку. Важливим аспектом інституціонального середовища є стимулювання взаємодії фінансового сектору з іншими секторами економіки, що необхідно для створення ефективного розвитку економіки країни в цілому, та фінансово-кредитного системи зокрема.

По-четверте, фінансово-кредитна система повинна стати об'єктом стратегічного управління в рамках економічної політики держави і розглядатись

як похідна управління економічним розвитком України на довгострокову перспективу. Основним критерієм розвиненості фінансового сектора України, так само, як інших секторів економіки, є стабільність інституціонального регулювання, тобто спроможність виконувати функції регулювання впродовж тривалого часу.

Список літератури: 1. *North D.* Institutions, Institutional Change and Economic Performance / D. North, Cambridge: Cambridge University Press. – 1990. – 180 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://books.google.com.ua/books?id=oFnWbTqgNPYC&lpg=PP1&hl=ru&pg=PR5#v=onepage&q&f=false>; 2. *Коваленко Ю. М.* Сутність інституційного середовища фінансового сектора економіки / Ю. М. Коваленко // Економічний вісник Донбасу. – 2011. – №1(23). – С. 92 – 97.; 3. *Іваницька О.М.* Державне регулювання розвитку фінансової інфра-структури: монографія / О. М. Іваницька. – К.: Вид-во НАДУ. – 2005. – 276 с.; 4. *Соболев В. М.* Інституційні чинники розвитку фінансового сектору економіки в умовах ринкової трансформації: монографія / кол. авторів; за заг. ред. д-ра економ. наук, проф. В. М. Соболева. – К.: УБС НБУ. – 2010. – 350 с.; 5. *Сніжко О. В.* Фінансовий розвиток трансформаційних економік: структурно функціональний аналіз: монографія / О. В. Сніжко. – К.: Вид-поліграф. Центр «Київський університет». – 2009. – 815 с.

Надійшла до редколегії 07.10.2011

УДК 330.322

А.В. КОТЛЯРОВА, доцент, НТУ «ХПИ», Харків,
Т.И. КОЧЕТОВА, доцент, НТУ «ХПИ», Харків

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ ГЛАЗАМИ ИНВЕСТОРА

Основною метою залучення інвестицій є підвищення ефективності діяльності підприємства. У роботі розглядаються питання інвестиційної привабливості підприємств та методики її оцінки. Сформована збалансована система показників оцінки інвестиційної привабливості підприємств.

Основною метою залучення інвестицій є підвищення ефективності діяльності підприємства. У роботі розглядаються питання інвестиційної привабливості підприємств та методики її оцінки. Сформована збалансована система показників оцінки інвестиційної привабливості підприємств.

The main aim of attracting investment is to increase the efficiency of the enterprise. This work deals with the investment attractiveness of enterprises and its assessment methods. Scorecard balanced system assessing the investment attractiveness of enterprises has been formed.

В современных экономических условиях одним из приоритетов обеспечения устойчивого развития и улучшения своих позиций в рыночной среде предприятий является активизация инвестиционных процессов.

Инвестиционная привлекательность при этом играет роль ключевого элемента, поскольку их динамичность зависит от возможностей предприятия соответствовать условиям потенциальных инвесторов. Инвестиционная при-